

Zo ging de toetsfraude in Oldenzaal: antwoorden uit het hoofd geleerd of met 'alt-tab' naar ander scherm

Dagblad Tubantia
5 maart 2022
Frank Timmers

OLDENZAAL - Frauderen bij de luistertoets Engels was kinderlijk eenvoudig. Leerlingen van het Twents Carmel College vertellen hoe het werkte. Toetsenmaker Cito neemt maatregelen en de schoolleiding eist een waterdicht systeem: desnoods moet de laptop weer plaatsmaken voor pen en papier.

Afgelopen dinsdag werd bekend dat leerlingen van 5 havo en 6 vwo van het Twents Carmel College (TCC) in Oldenzaal de kijk- en luistertoets over moeten doen omdat er volgens de school sprake was van 'massale fraude'. De antwoorden circuleerden via sociale media. De resultaten waren bizar goed.

De fraude

Bij het TCC heeft vrijwel geen leerling stress gehad voor de kijk- en luistertoets Engels. Bijna iedereen had de antwoorden allang op zijn mobieltje staan of overgezet naar de laptop. Stress was er hooguit voor de aanwezigheid van de surveillant, die roet in het eten zou kunnen gooien.

Niemand kan vertellen wie de antwoorden als eerste had, maar ze werden gewoon alsmaar verder gedeeld. Tijdens het maken van de toets konden de scholieren daar op verschillende manieren van profiteren. De digitale toets werd op school afgenomen. Daarvoor mocht de eigen laptop gebruikt worden. Het was mogelijk om op de laptop te switchen van de toets naar het bestand met de antwoorden. Antwoorden waren op blaadjes geschreven die leerlingen verborgen hielden onder het blaadje van school voor aantekeningen.

Wisselen tussen bestanden wél mogelijk

Leerlingen van het Twents Carmel Lyceum hadden dit soort bestandjes met antwoorden van de luistertoets op hun mobieltje staan.

Leerlingen van het Twents Carmel Lyceum hadden dit soort bestandjes met antwoorden van de luistertoets op hun mobieltje staan. © Tubantia

Sommigen hadden de antwoorden zo goed mogelijk uit het hoofd geleerd. Patrick van Haren, algemeen directeur van het TCC, denkt dat vooral dat laatste is gebeurd. Volgens hem is dat namelijk helemaal niet zo ondoenlijk. Hij veronderstelt dat het helemaal niet mogelijk is om op de laptop snel tussen verschillende bestanden te switchen. Maar daarin vergist hij zich.

Toetsenmaker Cito helpt hem in dit verband namelijk uit de droom. „Je kunt inderdaad, bijvoorbeeld met de toetsen alt tab, naar een ander scherm gaan. Maar als een leerling, laat staan een hele klas, veelvuldig tussen de toets en een ander tabblad zit te wisselen, dan zou een surveillant dat moeten opvallen.”

Surveillanten hebben Van Haren laten weten dat leerlingen niet de tijd hebben gehad voor allerlei handelingen tussendoor. „Maar de ene surveillant is de andere niet”, zegt hij. Van Haren zoekt het verder uit. „Digitaal toetsen afnemen kan alleen als het echt waterdicht is”, zegt hij.

De ontdekking

Bij het nakijken ontdekten docenten dat leerlingen van wie dat niet kon worden verwacht zeer hoge scores hadden. Vervolgens bleek dat klassen als geheel gemiddeld twee punten hoger uitkwamen dan eerder. Volgens Van Haren moest de school toen conform het eindexamenreglement de toets ongeldig verklaren. Jammer dan, voor de elf klassen 5 havo en de negen klassen 6 vwo.

Scholieren die vinden dat ze niets fout hebben gedaan, zeggen ervan te balen dat de toets opnieuw moet worden gemaakt. Een leerling zegt dat hij de antwoorden had en ook heeft gelezen, maar ze niet gebruikte bij de toets. „Ik wilde het risico niet lopen. Engels ligt me wel.”

Spelen met vuur

Vrees voor de gevolgen is op zijn plaats, want die kunnen groot zijn. Frauderen is spelen met vuur. Volgens het examenreglement moet worden overwogen om een betrapte scholier uit te sluiten van de rest van het examen.

Het TTC vindt dit echter bij deze massale fraude niet aan de orde. „Kun je de leerlingen kwalijk nemen dat ze gebruikmaken van iets wat alom voorhanden is”, vraagt algemeen directeur Van Haren zich af. De verleiding was groot en bovendien liet de school de toets doorgaan ondanks de voortekenen van fraude.

Begin februari al namelijk trok het TCC aan de bel bij Cito na signalen dat antwoorden van de kijk- en luistertoets in omloop waren. Van Haren zegt dat de school daarna bewust de leerlingen niet heeft willen wijzen op het circuleren van de antwoorden om de kat niet op het spek te binden. Het heeft niet geholpen. De leerlingen ontdekten de mogelijkheden wel met elkaar.

In brieven aan de ouders en leerlingen spreekt de school van 'fraude' en 'massale fraude'. Achteraf is Van Haren ongelukkig met die zwaar aangezette woordkeuze. Neemt niet weg dat de toets zelf hoe dan ook geen waarde meer kan hebben.

De toetsenmaker

De toetsen zijn gemaakt door Cito en konden vanaf maandag 24 januari worden afgenomen. Cito adviseert scholen dat binnen twee weken te doen, met één adviesdatum voor de afname, maar scholen

gaan helemaal zelf over het moment van toetsen. Dat leidt tot een wekenlange spreiding: er zijn scholen die zelfs nu nog de bewuste toets moeten afnemen.

Die lange periode - anders dan het centraal schriftelijk, waarin iedereen tegelijk de examens moeten doen - maakt het systeem kwetsbaar. Volgens Cito hebben docenten er bovendien zelf voor gezorgd dat de antwoorden konden worden verspreid. Scholieren hebben namelijk het recht op inzage van hun toetsen, legt Dennis van den Broek, projectleider kijk- en luistertoetsen van Cito, uit. Docenten kunnen hen toegang geven tot verschillende niveaus.

Van den Broek denkt dat enkele docenten onbewust leerlingen hebben binnengelaten tot het allerdiepste niveau. Dat wil zeggen dat ze niet alleen wisten hoeveel foute of goede antwoorden ze hadden, maar ook welke antwoorden fout waren en wat de goede antwoorden moesten zijn.

„Als onbedoeld alles te vroeg, zonder tijdslot, is opengezet, kunnen leerlingen ook thuis inloggen en bijvoorbeeld screenshots maken om die vervolgens te delen”, aldus Van den Broek. Waar dit is begonnen, heeft hij niet kunnen achterhalen. Van den Broek zegt dat Cito geen zicht heeft op hoe omvangrijk de fraude is.

Normering

Wel weet hij dat het bij veel scholen gewoon goed is gegaan, waarbij hij zich baseert op de door de scholen aangeleverde data, namelijk het aantal goede antwoorden per leerling. Die data heeft Cito nodig om de normering te kunnen bepalen. Die ligt vooraf namelijk niet vast.

„Dat hebben we na de eerste twee weken waarin de toetsen beschikbaar waren gedaan. Er viel ons toen niets verdachts op. De scores waren niet verdacht hoger dan in voorgaande jaren.” Van den Broek heeft vervolgens ook nog gekeken of de scores in de eerste week van februari geleidelijk aan beter werden. „Maar ook dat was niet het geval.”

Maatregelen

Cito wil hoe dan ook voorkomen dat de gebeurtenissen zoals die op het TCC zich kunnen herhalen. De belangrijkste maatregel is een aanpassing van het systeem waardoor docenten in de eerste weken van afnemen van de toetsen leerlingen geen toegang meer kunnen geven tot de antwoorden. Scholieren kunnen slechts zien hoeveel vragen ze goed en fout hebben beantwoord.

Van den Broek wil verder met scholen overleggen of ze meer beperkende maatregelen wenselijk vinden. De periode waarop scholen over toetsen beschikken zou kunnen worden beperkt. Maar of dat werkbaar is voor scholen, is de vraag.

Landelijke termijn

Algemeen directeur Van Haren van het TCC in Oldenzaal pleit ervoor dat er een landelijk vastgestelde termijn komt waarbinnen luistertoetsen moeten worden afgenomen. Een periode van twee weken lijkt hem haalbaar.

Onlinetoetsen van het Cito wil hij daarnaast enkel nog afnemen als ze werkelijk aan alle kanten waterdicht zijn. Mocht blijken dat leerlingen die willen afkijken de systemen toch de baas zijn, dan moet volgens hem worden teruggegrepen op het boekje met vragen, het luisteren naar de band en de antwoorden op papier.

Herkansing

Van den Broek zegt dat het Cito contact heeft met de school over de herkansing. De bedoeling is de leerlingen een andere, nieuwe toets van Cito voor te schotelen. „Het goede nieuws is: wie de toets op eigen kracht nu goed heeft gemaakt, zal dat zeer waarschijnlijk ook de tweede keer doen. Dat is onze ervaring”, zegt Van Haren.